

Tomàs Garcés, autor
d'un conte gairebé
premonitori.

La flor de penical

Feia un dia claríssim, amb aquell sol que no crema, i un aire net, com de vidre. La muntanya ens temptava, verd de vinya, rovell de pedra, violeta fosc dels cremats. Deixàrem, doncs, la taula parada, amb el darrer mos de dinar, i ens llançàrem muntanya amunt, cap a Sant Pere de Roda. Quantes vegades no hem fet aquest camí! Per l'abril és una delícia. Seguïrem l'antiga drecera: per Sant Sebastià, planejant entre vinyes, ran d'olivar després voltat sempre de fonoll i timó i de mil flors silvestres, el camí us mena a ls alzines del Coll. Després, de llarg en llarg graó, amb el mar blau obert rera vostre, i les muntanyes del Cap Cervera, d'harmonis i vellutat relleu, us planteu, a distància, per saludar-la, davant la descarnada majestat del Monestir. Beguérem a la font, passejàrem per l'església, ens enfilàrem per l'escala de cargol i ens abocàrem a la cisterna, com sempre. Després, tot i el poc temps que teníem, ens arribàvem a l'ermita de Santa Helena.

— I si anàvem al Mas de la Pallera? Veurem el vell Honorat.

— Anem-hi, però no ens hi entretinguem massa.

Amb quatre gambades per l'ampla carrerada, vestigi d'altres temps, amb què fineix el camí de Vilajuïga, fórem davant del Mas. El mosso hi entrava tot just amb el ramat de cabres, que venia d'abeurar, com cada tarda, a la Font del Monestir. No gaire lluny cremaven unes falgueres. «Sort que no fa un alè de vent», vaig pensar. A la porta del Mas, fent visera amb la mà, ens espiava la Roseta. Li vàrem fer un crit i de seguida ens va conèixer: amb la seva veu estrident de vella va invitar-nos a entrar. Ja ho sabíem d'altres vegades: la copa de garnatxa sobre la taula llarga de fusta, de dura fusta, en la fresca penombra del menjador, on voleïaven quatre mosques perdudes del corral. Per la finestra, petita com una espitllera, excavada en la paret de quatre pams, entrava la llum del cantó del mar.

En el pany de paret contrari, vora una paperera d'anunci, vella i bruta, penjava aquell cromo de les Edats de l'Home: de deu en deu anys, quatre o cinc graons de pujada i altres tants de baixada, anaven del bressol a la tomba.

El vell Honorat no hi era.

— I el vostre marit, Roseta?

Ens va mirar trista. Es clar, feia temps que no havíem pujat, i no ho sabíem. L'Honorat vagava pel defora, enderiat, mai no diríeu amb què? Amb la flor del penical. Que en feia de mesos que li havia agafat aquesta cabòria! Li calia trobar la flor de penical.

— Ja us recordeu de la rondalla —ens deia la Roseta—. És la que més agrada als meus néts. No pugem mai que no me la facin explicar. Vosaltres mateixos us heu afegit alguna vegada al rotllo de l'escon, quan vivíem a la Selva. El fill petit del rei, el que ha trobat la flor del penical, la flor que tot ho cura i que li ha de valer el reialme, degollat pel seu germà envejós, ressuscita a la fi, meravellósament. Però la rondalla no diu què en va passar de la flor. L'Honorat creu...

La porta del menjador va obrir-se i aparegué l'Honorat, amb un vell picot, que deixà a terra. Venia un xic espitregat i esparracat, com sempre. Els ulls malalts, com ribetejats de sang, li proraven. Però la seva fesomia no era la d'un esperitat o foll. Al contrari, les nines li brillaven dolçament. I després d'entossudir-se, fins a aconseguir-ho, afectuós, a fer-nos sucra una llesca de pa blanc, que ell mateix ens partí, en dos dits més de garnatxa, ens va explicar el seu secret.

— La flor de penical viu i creix en aquests paratges. Que en fa de temps que la cerco! No la trobareu pas, pels vells camins. Haureu collit, ja ho veig, xuclamel rosat i pervinques pels marges. Trobareu potser el muguet silvestre, i l'orquídia salvatge, tigrada o jaspiada, amb aquell dolç enravenament vora el Salt de l'Aigua. Però la flor de penical és al Monestir que s'amaga. Són els monjos de Sant Pere de Roda els qui desenterraren el fill petit del rei, i li curaren les nafres, i li salvaren la vida. La flor de penical, que tot ho cura i tot ho dóna, era al seu costat, oberta i brillant com el primer dia. No la cerqueu pas al Mirall, ni al Coll de la Torre, no la trobareu pas en les vostres passejades vora mar. Jo sé que és amagada colgada segurament, al Monestir. Us han parlat del tresor dels monjos, no? Fa quaranta o cinquanta anys, encara pujava gent de Llançà, de la Selva, de Palau-saverdera, i ho removien tot, i no deixaven pedra sobre pedra, i més d'un capitell i més d'un arc enderrocà la seva fúria. Pensaven en dobles d'or i en diamants fantàstics. I no sabien que el tresor de Sant Pere de Roda era més ric que tot això: era la flor de penical, que tot ho cura i tot ho dóna.

Vaig intentar de dissuadir-lo.

— No busqueu més, Honorat. La vostra muller, tot el dia sola, no sabeu com pateix del vostre neguit. I el mas també pateix del vostre abandó. La flor de penical! Si encara hi fos, un o altre l'hauria trobada! Penseu si el Monestir ha estat regirat i furgat. No sigueu tossut, així. Sabeu què us dic? No heu vist les falgueres, a l'hivern? I la fullaraca en el bosc dels castanyers? S'assequen, per terra, i, barrejats amb el fang, ve que es podreixen. ¿Qui sap si la flor, sobretot si és enterrada com un tresor, al peu d'una muralla coberta d'heura, no s'ha podrit ja? I potser les seves virtuts, xuclades per la terra i exhalades en aquella boireta dolça que de vegades en puja, han fet més blau aquest cel i més brillant el sol que ens illumina! A mi, aquest blau i aquest groc em fan pensar en la flor de penical que mai no he vist. Eren, n'estic cert, els seus colors.

Gairebé em va saber greu d'haver parlat. L'Honorat va mirar-me, i els seus ulls aquesta vegada ploraven de debò. A fora, el cel rogenic de la posta ja era d'un violeta negrós, com de vi tèrbol. Brillaven un grapat d'estrelles. Els brucs començaven d'esdevenir fosques siluetes retallades.

— Anem —vaig dir als meus fills—. Se'ns ha fet fosc, i el camí és dolent, de baixada.

TOMÀS GARCÉS